

Ergenlerin Şiddet Eğilim Düzeyleri ile Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişki

The Relationship Between Adolescents' Violence Tendency Levels and Parental Attitudes

Arzu Yüksel¹, Hatice Tambağ²

¹ Aksaray Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Aksaray, Türkiye

² Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Hatay, Türkiye

ORCID; 0000-0001-7819-2020, 0000-0002-0812-2489

Özet: Bu araştırma ergenlerin şiddet eğilim düzeyleri ile anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmıştır. Tanımlayıcı kesitsel türdeki araştırma Aksaray il merkezinde bulunan bir Anadolu lisesinde yapılmıştır. Araştırma 2018-2019 öğretim yılında öğrenim gören veli izni alınan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 273 öğrenci ile yapılmıştır. Veriler Öğrenci Bilgi Formu, Ana Baba Tutumları Ölçeği (ABTÖ) ve Ergenler İçin Şiddet Yönelik Tutum Ölçeği (EŞYTÖ) ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler ve Spearman Korelasyon analizi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamaları 15,49±0,85'tir, %52,4'ü kadın ve 1/5'i aile içerisinde şiddete maruz kaldığı saptanmıştır. ABTÖ alt boyutu puan ortalamaları, demokratik 55,43±12,89, koruyucu/istekçi 41,17±10,72, otoriter 22,66±7,78 ve EŞYTÖ puan ortalaması 26,04±9,65 olarak bulunmuştur. ABTÖ demokratik alt boyutu puanı ile EŞYTÖ arasında negatif yönde zayıf, ABTÖ koruyucu/istekçi ve otoriter alt boyut puanları ile EŞYTÖ arasında pozitif yönde zayıf anlamlı ilişki saptanmıştır (p<0,05). Öğrencilerin algıladıkları demokratik anne-baba tutumları arttıkça şiddet eğilimi azalmakta, koruyucu ve otoriter tutum arttıkça şiddet eğilimi artmaktadır. Ailelerin anne baba tutumu ile şiddet eğilimi arasındaki ilişki hakkında bilgilendirilmesi ve farkındalıklarının artırılması önerilmektedir.

Alındı : 26.12.2020
Revize makale alındı : 22.02.2021
Kabul : 01.03.2021
Online yayım : 03.05.2021

Anahtar Kelimeler:

Ergen
Anne baba tutumu
Şiddet
Şiddet eğilimi

Received : 26.12.2020
Received in revised form : 22.02.2021
Accepted : 01.03.2021
Available online : 03.05.2021

Keywords:

Adolescent
Parent behavior
Violence
Violence tendency

Sorumlu Yazar/ Corresponding Author:
Arzu Yüksel
E-mail; arzuyuksel76@gmail.com
http://dx.doi.org/10.29228/jamp.48578

Int J Acad Med Pharm,
2021; 3 (2); 110-114

Abstract: This study was carried out to examine the relationship between adolescents' violence tendency levels and parental attitudes. A descriptive cross-sectional study was conducted in an Anatolian high school in Aksaray city center. The research was conducted with 273 students who were studying in the 2018-2019 academic year, who had parental permission and agreed to participate in the study. The data were collected using by Student Information Form, Parental Attitude Scale (PAS) and Adolescents' Attitudes Towards Violence Scale (ATVS). For data evaluation descriptive statistics and Spearman Correlation analysis were used. It was determined mean age of students participating the study was 15.49±0.85, 52.4% of them were female and 1/5 of the students were exposed to violence within the family. It was determined that. PAS subscale mean scores of democratic attitude was 55.43±12.89, mean score of protective/demanding attitude was 41.17±10.72, mean score of authoritarian attitude was 22.66±7.78 and mean score of adolescents' attitudes towards violence scale was 26.04±9.65. There was a significant weak negative correlation between the PAS democratic subscale score and ATVS, weak positive correlation between PAS protective / willingness and authoritarian subscale scores and ATVS (p<0.05). As the students' perceived democratic parental attitudes increase the tendency to violence decreases, and as the protective and authoritarian attitude increases the tendency to violence increases. It is recommended to inform families about the relationship between parental attitude and the tendency to violence and to increase their awareness.

GİRİŞ

Bireyin kişiliği, doğumundan itibaren yaşamı boyunca sosyal ortamda yaşadığı deneyimlerle şekillenmektedir¹. Aile ise, çocuğun bireysel gelişiminde ve hayata hazırlanmasında etkili olan en önemli sosyal unsurdur^{2,3}. Aile, çocuğun beslenme ve barınma gibi fizyolojik ihtiyaçlarını karşılamamın yanı sıra sevgi ve saygı gibi ihtiyaçlarını karşılayarak çocuğunun kişisel gelişimini en üst düzeye taşıma rolünü gerçekleştirmektedir^{2,4}. Anne-babanın çocuk yetiştirme tutumları, bireyin farklı davranışlar geliştirmesine neden olabilir. Anne-babanın aşırı hoşgörülü, tutarsız, baskıcı, otoriter tutumları çocuğun davranışlarını biçimlendirmesinde olumsuz etkiye sahip olurken demokratik tutumları ise olumlu etkiye sahip olmaktadır^{5,6}.

Anne-baba tutumu ergenlerin çevreleriyle sağlıklı-sağlıksız ilişkiler kurmaları ve şiddet eğilimi

geliştirmeleri için önemli bir faktördür. Bireylerin şiddet içeren davranışlarda bulunmasında, sahip olduğu ailenin çocuk yetiştirme tutumları, anne-baba tutumları, ebeveynlerin birbirlerine davranışları gibi birçok nedenin etkili olduğu bilinmektedir^{2-4,7}. Dünya Sağlık Örgütü şiddeti, 'kişinin kendine, başka birine, belli bir topluma ya da gruba karşı yaralama, fiziksel olarak zarar, gelişim bozuklukları, yoksunluk ya da ölüm olarak sonuçlanabilen fiziksel zor kullanım ya da tehdit' şeklinde açıklamaktadır⁸. Şiddet eğilimi ise, bireylerin şiddet uygulamaya yönelik duygu, düşünce ve davranışlarını tanımlamaktadır. Aynı zamanda karşılaşılabilecek herhangi bir durumda ilk olarak şiddet eylemine başvurmak kadar, şiddet davranışlarının haklı olarak uygulandığını düşünmek bile şiddet eğilimi varlığını göstermektedir⁹.

Literatürde şiddet eğilimli ergenlerin sağlıklı bir aile işlevine sahip olmadığı gibi, bu ailelerde problem çözme, iletişim, rol dağılımları ve duygusal tepkilerle ilgili daha fazla sorun yaşandığı bildirilmektedir^{10,11}. Yapılan bir çalışmada lise öğrencilerinin, şiddet deneyimlerinin az olmasına karşın, şiddet eğilimlerinin orta düzeyde olduğu, şiddet yaşama konusunda risk grubu oluşturduğu bulunmuştur¹². Bir başka çalışmada da yüksek şiddet eğilimi olan ergenlerin aile, arkadaş ve öğretmen desteklerinin düşük düzeyde olduğu ve yalnızlık düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur¹³. Çeşitli çalışmalarda ergenlerin aile içi şiddete tanık olma ve yetersiz ebeveyn davranışları sonucu şiddet davranışları sergilediği bildirilmiştir^{9,10,14,15}. Fakat ergenin zorlandığı durumları, sıkıntılarını paylaşabileceği, kendisini anlayan birilerinin varlığını hissetmesi, kendine pozitif bir rol modeli olan bir bireyin varlığı şiddete eğilimin önlenmesinde önemli olabilmektedir^{16,17}.

Ergenlerin şiddetten korunabilmesi, şiddetin engellenmesi, uygun ve erken girişimlerin planlanması önemlidir. Ergenlerde şiddetle ilgili yapılan bir çalışmada, şiddetin yoğunlukla okul ortamında yaşandığı görülmektedir¹². Bu bağlamda okul sağlığı hizmetlerinde ve okul sağlığı hemşirelik hizmetlerinin geliştirilip yaygınlaştırılması ile iyileştirmelerin sağlanacağı düşünülmektedir¹⁸. Okul sağlığı hemşiresi, şiddet davranışları yönünden bireyi, ailesini ve psikososyal risk faktörlerini değerlendirerek şiddet davranışının gelişmemesi için gerekli önlemleri alır, şiddet olaylarını deneyimleyenlerin bakım ve kontrolünü sağlar, şiddetin bireyler ve toplum üzerinde yarattığı olumsuz etkileri değerlendirerek hizmet sağlar¹⁹. Bu alanda yapılacak çalışmalar, okul sağlığı hizmetlerinin sürdürülmesine de katkı sağlaması bakımından önemlidir. Bu bilgiler doğrultusunda, araştırma ergenlerin şiddet eğilim düzeyleri ile anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

MATERYAL ve YÖNTEM

Araştırmanın evren ve örnekleme

Tanımlayıcı analitik kesitsel türdeki araştırmanın evrenini Aksaray merkezde bulunan Aksaray Merkez Anadolu Lisesinde 2018-2019 öğretim yılında 9, 10 ve 11. sınıfta öğrenim gören toplam 292 öğrenci oluşturmaktadır. 12. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin üniversite sınavına hazırlıklarından dolayı ders çalışmaları aksamaması açısından örneklem dışı bırakılmıştır. Örnekleme ise veli izni alınan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 273 öğrenci oluşturmıştır. Evrenin %93,49'una ulaşılmıştır. Veriler sınıf ortamında yüz yüze 02 Mayıs-14 Haziran 2019 tarihleri arasında toplanmıştır.

Veri toplama araçları

Verilerin toplanmasında, Öğrenci Bilgi Formu, Ana Baba Tutumları Ölçeği (ABTÖ) ve Ergenler için Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (EŞYTÖ) kullanılmıştır.

Öğrenci Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından literatür

doğrultusunda^{1-4,10-14,20,21} geliştirilen "Öğrenci Bilgi Formu" öğrencilerin yaş, cinsiyet, sınıf gibi tanımlayıcı özelliklerini içeren sorulardan oluşmaktadır.

Ana Baba Tutumları Ölçeği (ABTÖ): Kuzgun ve Eldeleklioğlu tarafından 2005 yılında geliştirilen Ana Baba Tutumları Ölçeği, algılanan anne baba tutumlarını Demokratik (15 madde), Koruyucu/İstekçi (15 madde) ve Otoriter (10 madde) olmak üzere 40 madde yoluyla belirlemektedir. ABTÖ likert tipinde bir ölçektir ve her madde 1 ile 5 arasında puan almaktadır. Demokratik, Koruyucu/İstekçi ve Otoriter tutumların her birinin puanları ayrı hesaplanmaktadır. Alt ölçeklerden alınan puanlar arttıkça bireylerin ebeveyn tutumlarını algılama düzeyleri de artmaktadır. Ölçeğin cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı demokratik alt ölçeğinde 0,89, koruyucu/istekçi alt ölçeğinde 0,82, otoriter alt ölçeğinde 0,78'dir²². Bu çalışmada ise cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı demokratik alt ölçeğinde 0,91, koruyucu/istekçi alt ölçeğinde 0,82 ve otoriter alt ölçeğinde 0,79 olarak bulunmuştur.

Ergenler İçin Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (EŞYTÖ): Ölçek, Çetin tarafından 2011 yılında, ortaöğretim ve üniversite düzeyinde eğitim-öğretim gören ergenlerin fiziksel şiddete yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek tek boyuttan ve 10 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek düşük puan 10, en yüksek puan ise 50'dir. Toplam puan veren ölçekte, tersten puanlanan madde bulunmamaktadır. Yükselen puanlar şiddet eğiliminin yüksek olduğuna işaret etmektedir. 5'li Likert (1 Hiç katılmıyorum - 5 Tamamen katılıyorum) tipi bir ölçektir. Ölçeğin 10 madde için cronbach alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı 0,85'tir²³. Bu çalışmada ise cronbach alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı 0,89 olarak bulunmuştur.

Ligand ve kompleks literatüre göre sentezlenmiştir¹⁶. Daha önce sentezlenmiş bir bileşik olup ilgili çalışmada sentezlendiği için sentez kısmının yazıldığı şekilde ifade edilmesi doğrudur. Daha önce sentezlenmiş ve farklı çalışmalarda kullanılan bileşikler bu şekilde ifade edilmektedir.

Araştırmanın etik yönü

Aksaray Valiliği'nden olur, Aksaray İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden ve Aksaray Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan (tarih: 19.04.2019 no: 2019/04-02) yazılı izinler alınmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilere araştırma hakkında bilgi verilmiş, bireysel bilgilerin gizli kalacağı konusunda açıklama yapılmıştır. Daha sonra öğrenci velilerinden yazılı onam alınmış ve Helsinki Bildirgesinin ilkeleri doğrultusunda veriler toplanmıştır.

İstatistiksel analiz

Verilerin değerlendirilmesinde SPSS (Statistical Package for Social Sciencefor Windows 24.0) paket programı kullanılmıştır. Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma gibi tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıp dağılmadığı Kolmogorov-Smirnov testi ile değerlendirilmiştir. Veriler normal dağılmadığı için değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesinde Spearman korelasyon testi kullanılmış ve anlamlılık düzeyi p<0,05 olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Çalışmaya katılan öğrencilerin %52,4'ü kadın, %48,4'ü 15 yaşında (ort ± SS =15,49±0,85), %61,2'si 9. sınıfta, %50,2'si 3-4 kardeşe sahip ve %82,8'i çekirdek ailede yaşamaktadır. Öğrencilerin %64,1'i ailelerinin ekonomik durumlarının orta düzeyde olduğunu, %37,7'si annelerinin ilkökul, %30,0'ı babalarının ortaokul mezunu olduğunu, annelerinin çoğunluğunun (%80,2) herhangi bir işte çalışmadığını ve babalarının çoğunluğunun (%88,3) bir işte çalıştığını bildirmişti (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerinin dağılımı

Sosyodemografik özellikleri	n=273	%
Cinsiyet		
Kadın	143	52.4
Erkek	130	47.6
Sınıf		
9. sınıf	167	61.2
10. sınıf	52	19.0
11. sınıf	54	19.8
Yaş (ort ±SS =15.49±0.85)		
14	24	8.8
15	132	48.4
16	76	27.8
17	41	15.0
Kardeş sayısı		
1-2 kardeş	100	36.6
3-4 kardeş	137	50.2
5 ve daha fazla kardeş	36	13.2
Aile tipi		
Çekirdek	226	82.8
Geniş	37	13.6
Parçalanmış	10	3.6
Kendi ifadesiyle ailesinin ekonomik durumu		
İyi	88	32.2
Orta	175	64.1
Kötü	10	3.7
Annenin eğitim durumu		
Üniversite	13	4.8
Lise	59	21.6
Ortaokul	88	32.2
İlkokul	103	37.7
Okuryazar değil	10	3.7
Babanın eğitim durumu		
Üniversite	46	16.8
Lise	70	25.7
Ortaokul	82	30.0
İlkokul	75	27.5
Annenin çalışma durumu		
Çalışan	54	19.8
Çalışmayan	219	80.2
Babanın çalışma durumu		
Çalışan	241	88.3
Çalışmayan	32	11.7

Öğrencilerin şiddet konusundaki özellikleri incelendiğinde, çoğunluğu (%97,1) anne ve babaları arasında şiddet uygulanmadığını ve %86,8'i de kendi kendine şiddet uygulamadığını bildirmiştir. Öğrencilerin %78,8'i şiddete maruz kalmadığını, %21,2'si ise şiddete maruz kaldığını ve şiddete maruz kalan öğrencilerin %30,2'si babaları tarafından şiddete maruz kaldıklarını bildirmişlerdir. Öğrencilerin %81,3'ü şiddet türleri konusunda bilgi sahibi olup en fazla sözel şiddet (%27,4) türünü bilmektedir. Öğrencilerin %86,4'ü şiddet konusunda bilgisinin olduğunu ve bunu çevre veya toplum (%35,8) yoluyla öğrendiklerini ve %32,5'i eğitimle şiddetin önlenebileceğini ifade etmişlerdir (Tablo 2).

Öğrencilerin ABTÖ alt boyutu puan ortalamaları, demokratik 55,43±12,89, koruyucu/istekçi 41,17±10,72 ve otoriter 22,66±7,78 olarak bulunmuştur. EŞYTÖ puan ortalaması 26,04±9,65 olarak bulunmuştur (Tablo 3).

ABTÖ demokratik (r=-0,154) alt boyutu puanı ile EŞYTÖ arasında negatif yönde zayıf, ABTÖ koruyucu/istekçi (r=0,141) ve otoriter (r=0,209) alt boyut puanları ile EŞYTÖ arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki saptanmıştır (Tablo 4).

TARTIŞMA

Araştırmamızda öğrencilerin çoğunluğu (%86,8) kendi kendine şiddet uygulamazken %13,2'si uygulamaktadır. Ayrıca öğrencilerin %21,2'si ise şiddete maruz kaldığını ve şiddete maruz kalan

Tablo 2. Öğrencilerin şiddet konusundaki özelliklerinin dağılımı

Özellikler	n=273	%
Anne ve baba arasında şiddet uygulanma durumu		
Evet	8	2.9
Hayır	265	97.1
Kendi kendine şiddet uygulama durumu		
Evet	36	13.2
Hayır	237	86.8
Şiddete maruz kalma durumu		
Evet	58	21.2
Hayır	215	78.8
Şiddete kim tarafından maruz kaldığı * (n=86)		
Anne	15	17.4
Baba	26	30.2
Abi/abla	19	22.2
Kardeş	7	8.1
Okul arkadaşı	9	10.5
Öğretmen/Müdür	10	11.6
Şiddet türleri konusunda bilgi durumu		
Evet	222	81.3
Hayır	51	18.7
Şiddet türleri bilgisi* (n=665)		
Fiziksel şiddet	158	23.8
Sözel şiddet	182	27.4
Psikolojik şiddet	169	25.4
Cinsel şiddet	88	13.2
Ekonomik şiddet	68	10.2
Şiddet konusunda bilgisinin olma durumu		
Evet	236	86.4
Hayır	37	13.6
Şiddet ilgili bilgiler öğrenme yolu* (n=461)		
Yazılı ve görsel basın	62	13.5
Aile/yaşam deneyimleri	50	10.8
Çevre veya toplum	165	35.8
Okul ve arkadaşlar	89	19.3
Bilgisayar/internet	95	20.6
Şiddet önlenebilir mi? * (n=409)		
Önlenemez	60	14.7
Eğitimle	133	32.5
Psikolojik danışmanlık	126	30.8
Okul yönetimiyle	29	7.1
Basın yayın organlarının denetlenmesiyle	42	10.3
Fikrim yok	19	4.6

*Birden fazla seçenek işaretlendiğinden "n" katlanmıştır.

Tablo 3. ABTÖ ve EŞYTÖ puan ortalamaları

Ölçekler ve alt boyutları	Ort ± SS	Ortanca	Min-Max
ABTÖ			
Demokratik	55.43±12.89	57	15-75
Koruyucu/İstekçi	41.17±10.72	41	15-75
Otoriter	22.66±7.78	21	10-50
EŞYTÖ	26.04±9.65	25	10-50

Tablo 4. Öğrencilerin ABTÖ ve EŞYTÖ puanları arasındaki ilişki

		Demokratik	Koruyucu/ istekçi	Otoriter
EŞYTÖ	r	-0.154	0.141	0.209
	P	0.011	0.019	0.001

r= Spearman korelasyon katsayısı

öğrencilerin babaları (%30,2), abi/abla (%22,2) ve anneleri (%17,4) tarafından şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir. Yani öğrenciler şiddeti daha çok aile içerisinde yaşamaktadır. Yapılan çeşitli çalışmalarda bulgularımıza benzer şekilde öğrencilerin aile içi şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir^{21,24-26}. Araştırmamızda öğrencilerin %86,4'ü şiddet konusunda bilgisinin olduğunu ve bunu çevre veya toplum (%35,8) yoluyla öğrendiklerini bildirmişlerdir. Bandura'nın²⁷

sosyal öğrenme kuramına göre saldırganlık ve şiddet sonradan öğrenilmiş davranışlardır. Bu yaklaşım şiddet ve saldırganlığın model alma ve pekiştirme yoluyla ortaya çıktığını ileri sürmektedir. Sosyal öğrenme kuramının bir sonucu olarak aile içi şiddetin nesiller boyu aktarılması nedeniyle ele alınması ve önlenmesi gereken bir olgu olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırmada, öğrencilerin algılanan demokratik anne baba tutumları, koruyucu veya otoriter ebeveyn tutumlarına göre ortalama puanları daha yüksektir. Yapılan diğer çalışmalarda da benzer şekilde demokratik ebeveyn tutumları ergenler tarafından daha yüksek oranda algılanmaktadır^{2,4,20}. Demokratik ebeveynler çocukların iç kontrolünün gelişimine önem verirken, otoriter ebeveynler çocuklarını dışarıdan kontrol etmeye çalışırlar. Koruyucu bir ebeveyn tavrı ile çocuğa yoğun ilgi gösterilir. Bu katı dış kontrol, çocuğun kendini gerçekleştirmesine izin vermemektedir²². Demokratik anne baba tutumu çocuğun olumlu davranış geliştirme ve problemlerle başa çıkma da başarılı olmasını sağlayarak şiddet eğilimini de azaltmada rol oynayabilir.

Araştırmamızda EŞYTÖ puan ortalaması 26,04±9,65 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek düşük puanın 10, en yüksek puanın 50 olduğu göz önüne alındığında öğrencilerin şiddet eğilim düzeylerinin orta olduğunu söyleyebiliriz. Literatürde yapılan araştırmalar öğrencilerin şiddet eğilimlerinin orta düzeyde olduğunu göstermiştir^{4,10,14,28}.

Araştırmamızda ABTÖ demokratik alt boyutu puanı ile EŞYTÖ arasında negatif yönde zayıf, ABTÖ koruyucu/istekçi ve otoriter alt boyut puanları ile EŞYTÖ arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki saptanmıştır. Yani demokratik anne baba tutumlarına sahip ergenlerin şiddet eğilimleri azalırken, koruyucu/istekçi ve otoriter anne baba tutumlarına sahip ergenlerin şiddet eğilimleri artmaktadır. Araştırmamızın bu bulgusu, ergenlik döneminde şiddet eğiliminin oluşmasında anne baba tutumunun önemini göstermesi açısından oldukça önemlidir. Benzer şekilde Kulakci-Altıntaş ve Ayaz-Alkaya⁴ yaptıkları çalışmada, ebeveyn tutumları ile şiddet eğilimi arasında bir ilişki olduğu; öğrencilerin algıladıkları demokratik ebeveyn tutumu arttıkça şiddet eğiliminin azaldığı; koruyucu ve otoriter tutumlar arttıkça şiddet eğiliminin arttığını saptamışlardır. Demir ve Kumcağız² yaptıkları çalışmada anne-baba tutumlarını demokratik algılayan öğrencilerin şiddete eğilimleri; ihmalkâr ve hoşgörülü algılayanlara göre daha düşük olarak belirlenmiştir. Araştırma sonucunda demokratik tutumun olduğu aile ortamında yetişen çocukların olumlu kişilik özelliklerine sahip olduğu, otoriter tutumun olduğu ailelerde yetişen çocukların genellikle kararsız, yeni fikirler üretemeyen, daha fazla korku ve endişe yaşayabilen çocuklar olduğu bildirilmiştir². Yıldız ve Erci'nin²⁰ yaptıkları çalışmada ise, ebeveynleri otoriter tutum sergileyen ergenlerin saldırganlık eğiliminin, ebeveynleri demokratik tutuma sahip olan ergenlere göre yüksek olduğunu bulmuşlardır. Bu araştırmanın ve diğer çalışma sonuçları anne baba tutumlarının ergenlerin saldırgan ve şiddet içeren davranışları üzerinde etkili olduğu ve bu davranışların, demokratik tutum sergileyen ailelerde yetişen ergenlerde koruyucu ve otoriter tutuma sahip ailelerde yetiştirilenlere göre daha düşük olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

Sonuç

Bu araştırmada öğrencilerin 1/5'i aile içerisinde şiddete maruz kaldığı, algıladıkları demokratik anne baba tutum ortalamalarının daha yüksek olduğu ve şiddet eğilim düzeylerinin orta olduğu bulunmuştur. Ayrıca öğrencilerin algıladıkları demokratik anne-baba tutumları arttıkça şiddet eğiliminin azaldığı, koruyucu ve otoriter tutum arttıkça şiddet eğiliminin arttığı tespit edilmiştir. Bu nedenle ailelerin anne baba tutumu ile şiddet eğilimi arasındaki ilişki hakkında bilgilendirilmesi, ebeveynler ile ergenler arasındaki iletişimi güçlendirmek ve ebeveynlerin ebeveynlik becerilerini destekleyerek

geliştirmek için düzenli aile eğitim programlarının planlanması ve yaygınlaştırılması, çeşitli eğitimlerle ailelerin anne-baba tutumları şiddet ve türleri konusunda farkındalıklarının artırılması ve ayrıca okul yöneticilerinin öğrencilere şiddetin fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik boyutu konusunda farkındalık kazandırılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Şanlı D, Öztürk C. Anne babaların çocuk yetiştirme tutumları ve tutumlar üzerine kültürün etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*. 2015;8(4): 240-246.
- Demir Y, Kumcağız H. Öğrencilerin anne baba tutumlarını algılayıcı biçimleri ve şiddete eğilimleri. *Turkish Studies*. 2015;10(2):221-234. doi:10.7827/TurkishStudies.7696
- Moed HA, Gershoff ET, Bringewatt E.H. Violence exposure as a mediator between parenting and adolescent mental. *Child Psychiatry and Human Development*. 2017;48(2):235-247. doi:10.1007/s10578-016-0636-5.
- Kulakci-Altıntaş H, Ayaz-Alkaya S. Parental attitudes perceived by adolescents, and their tendency for violence and affecting factors. *Journal of Interpersonal Violence*. 2019;34(1):200-216.
- Sezer O. Ergenlerin kendilik algılarının anne baba tutumları ve bazı faktörlerle ilişkisi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2010;7(1):1-19.
- Erözkan A. Ergenlerde kaygı duyarlılığı ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*. 2012;12(1):43-57.
- Dyavanor B; Jyoti DM. Parents' attitudes and beliefs: Their impact on children's development. *International Journal of Physical Education and Sports Sciences*. 2017;11(18):241-243.
- World Health Organisation. Preventing Child Maltreatment: A Guide To Taking Action and Generating Evidence. WHO. 2006. Erişim adresi: http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/43499/21/9241594365_tur.pdf Erişim Tarihi: 11.11.2020.
- Haskan Ö, Yıldırım İ. Şiddet eğilimi ölçeğinin geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*. 2012;37(163):165-177.
- Ayhan F, Özkan B. Domestic violence impact on adolescents. *Journal of Human Sciences*. 2016;13(3):3753-3767. doi:10.14687/jhs.v13i3.3923.
- Kılıç EZ. Ergenlerde şiddet kullanımı: bireysel ve ailesel etkenler. *Nöropsikiyatri Arşivi*. 2012;49(4):260-265. doi: 10.4274/npa.y6100.
- Özgür G, Yörükoğlu G, Arabacı LB. Lise öğrencilerinin şiddet algıları, şiddet eğilim düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*. 2011;2(2):53-60.
- Avcı R, Gürçay SS. Şiddet davranışı gösteren ve göstermeyen ergenlerin ailelerinin aile işlevleri, aile bireylerine ilişkin problemler, öfke ve öfke ifade tarzları açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*. 2010;10(1):45-76.
- Gençoğlu C, Kumcağız H, Eranlı K. Ergenlerin şiddet eğilimine etki eden ailevi faktörler. *Turkish Studies (Elektronik)*. 2014; 9(2):639-652.
- Sousa C, Herrenkohl TI, Moylan CA, Tajima EA, Klika JB, Herrenkohl RC, Russo MJ. Longitudinal study on the effects of child abuse and children's exposure to domestic violence, parent-child attachments, and antisocial behavior in adolescence. *Journal of Interpersonal Violence*. 2011;26(1):111-136. doi: 10.1177/0886260510362883.
- Heitmeyer W, Anbut R. Disintegration, recognition, and violence: A theoretical perspective. *New Directions for Student Leadership*. 2008; (119):25-37. <https://doi.org/10.1002/yd.271>.
- Mendes DD, Mari JJ, Singer M, Barros GM, Mello AF. Study review of the biological, social and environmental factors associated with aggressive behavior. *Revista Brasileira de Psiquiatria*. 2009;31(Suppl II):77-85. DOI: 10.1590/s1516-44462009000600006.
- Coşkun S, Bebiş H. Şiddetin okul sağlığına etkisi ve hemşirelik. *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi*. 2014;3(1):16-23.
- Arslan S, Savaşer S. Akran zorbalığını önlemede okul hemşiresinin rolü. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*. 2009;2(3):118-123.
- Yıldız E, Erci B. Anne baba tutumları ile adolesan saldırganlığı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. 2011;1(3):6-11.

21. Aslan G, Bakan ABS. Tendency to violence in adolescents and the affecting factors. *International Journal of Caring Sciences*. 2018;11(1):262-266.
22. Kuzgun Y, Eldeleklioglu J. Anne baba tutumları ölçeği. Yıldız Kuzgun, Feride Bacanlı editör. PDR’de kullanılan ölçekler. Ankara: Ankara Nobel Tıp Kitabevleri Ltd. Şti.; 2005.
23. Çetin H. Ergenler için şiddete yönelik tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması, *İlköğretim Online*. 2011;10(1):68-79.
24. Kanbay Y, Işık E, Yavuzaslan M, Keleş S. Hemşirelik öğrencilerinin kadına yönelik aile içi şiddetle ilgili görüş ve tutumlarının belirlenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2012;1:107-19.
25. Tunçel EK, Dündar C, Peşken Y. Ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin aile içi şiddet konusunda bilgi ve tutumlarının değerlendirilmesi. *Genel Tıp Dergisi*. 2007;17:105-110.
26. Yıldız T, Önler E, Malak A, Avcıbaş IM, Baç A, Alp R. Nursing students exposed to domestic violence and their perspectives on violence. *International Journal of Basic and Clinical Medicine*. 2014;2(1):1-7.
27. Bandura A. Social learning theory of aggression. *Journal of Communication*. 1978;28:12-29.
28. Altın M, Demir H, Demirel H, Yalçın YG, Buğdaycı S. High school students’ violence tendencies. *European Journal of Education Studies*. 2017;3(8):424-435. doi:10.5281/zenodo.838667.